

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

**на дисертаційну роботу Ваньковича Любомира Ярославовича
на тему: «Дифузія результатів інноваційної діяльності машинобудівних
підприємств», подану на здобуття наукового ступеня кандидата
економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління
підприємствами (за видами економічної діяльності)**

**Актуальність теми дисертації та її зв'язок з науковими програмами,
планами, темами**

Становлення вітчизняної економіки потребує комплексних зусиль щодо подолання перешкод організаційно-економічного характеру, які часто мають вирішальний вплив на розвиток суб'єктів господарювання. Результати інноваційної діяльності повинні поширюватися між підприємствами, оскільки тільки таким чином можна досягти найбільшого ефекту від інноваційного розвитку у національних масштабах. Актуальність проблеми дифузії результатів інноваційної діяльності машинобудівних підприємств визначається також і тим становищем, в якому перебуває зараз вітчизняне машинобудування. Поширення інновацій, причому не тільки між підприємствами однієї галузі чи країни, а й у ширшому, міжнародному масштабі, здатне активізувати діяльність машинобудівних підприємств, підвищити конкурентоспроможність їх продукції, а відтак розширити ринки збуту.

На актуальність теми дисертації вказує використання матеріалів дослідження при виконанні держбюджетної теми Національного університету «Львівська політехніка» «Геоінформаційні технології аналізу стоку та емісії парникових газів у лісовому господарстві для підтримки прийняття рішень» (номер державної реєстрації 0111U001210, 2013-2014 рр.), в межах якої використані запропоновані трактування поняття «дифузія інновацій» та розроблена концептуальна модель дифузії результатів інноваційної діяльності підприємств, які беруть участь в емісії парникових газів, для забезпечення підтримки прийняття рішень (при виконанні Етапу 2 «Розроблення методів та програмних засобів

просторового аналізу і прогнозування стоків та емісій парникових газів у лісовому господарстві та внаслідок змін землекористування на регіональному рівні за різними сценаріями», підетапу 2.4. «Розроблення та дослідження сценаріїв емісій та стоків вуглекислого газу у лісовому господарстві України, використання їх для підтримки прийняття ефективних адміністративних рішень на національному рівні та підтримки міжнародних переговорів») (акт впровадження від 30.12.2014 р.).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій та їх достовірність

Отримані автором наукові результати та висновки дисертаційної роботи характеризуються високим рівнем обґрунтованості і достовірності, що забезпечено використанням загальновідомих сучасних методів наукових досліджень. Для досягнення мети та вирішення поставлених завдань в роботі використовувались такі методи: історико-хронологічного та морфологічного аналізу – з метою уточнення понятійно-категоріального апарату під час написання роботи (усі розділи дисертації); систематизації та узагальнення – під час уточнення сутності поняття «дифузія результатів інноваційної діяльності машинобудівних підприємств», побудові класифікації видів дифузії і факторів, які впливають на неї (підр. 1.1-1.3, 2.2); метод експертних оцінок, методи індукції і дедукції – під час оцінювання рівня дифузії результатів інноваційної діяльності підприємства, оцінювання факторів, які впливають на явище дифузії, а також під час аналізування сучасного стану дифузії результатів інноваційної діяльності машинобудівних підприємств (підр. 2.1-2.3); інструментарій теорії множин, метод (алгоритм) Дейкстри і математичного моделювання – для розроблення функціональної моделі рефлексивного управління дифузією результатів інноваційної діяльності підприємств; формування рекомендацій до побудови системи альтернативного коригування процесу дифузії результатів інноваційної діяльності машинобудівних підприємств; встановлення послідовності етапів декомпозиції дифузії результатів інноваційної діяльності підприємства (підр. 3.1-3.3); графічний – задля наочного відображення теоретичного та

прикладного матеріалу дисертаційного дослідження (усі розділи дисертації). Вибрані методи дослідження відповідають предметному полю дисертації.

Про високий рівень обґрунтованості і достовірності наукових положень, висновків та рекомендацій дисертаційної роботи свідчить їх апробація на чотирнадцяти конференціях.

Дисертаційна робота Ваньковича Любомира Ярославовича є завершеним науковим дослідженням. Автору вдалось аргументовано та переконливо довести правильність провідної ідеї, суть якої зводиться до дифузії (поширення) результатів інноваційної діяльності машинобудівних підприємств.

Дисертаційна робота свідчить про те, що автор всебічно вивчив проблеми дифузії результатів інноваційної діяльності машинобудівних підприємств та виконав поставлені завдання. Ним уточнено поняття «дифузія результатів інноваційної діяльності підприємства», запропонована класифікація видів дифузії результатів інноваційної діяльності підприємства, розвинута автором концептуальна модель дифузії результатів інноваційної діяльності підприємств передбачає взаємозв'язки, що впливають на дифузію та визначають її характер, якість, успішність, суб'єкти дифузійних відносин.

У дисертаційній роботі удосконалено положення з оцінювання стану дифузії результатів інноваційної діяльності машинобудівних підприємств, систематизовано та оцінено фактори впливу на дифузію, проаналізовано вітчизняний та зарубіжний досвід дифузії результатів інноваційної діяльності підприємств.

Автором розроблено рекомендації до застосування методу декомпозиції для дифузії результатів інноваційної діяльності машинобудівних підприємств, запропоновано функціональну модель рефлексивного управління дифузиею результатів інноваційної діяльності підприємств тощо.

Основні наукові результати дисертації

Зі змісту дисертаційної роботи та автореферату опонованого дисертаційного дослідження випливає, що основні наукові положення, висновки і пропозиції сформовані автором самостійно, відображають особистий внесок дисертанта, характеризуються науковою новизною.

Дисертантом *вперше розроблено* функціональну модель рефлексивного управління дифузією результатів інноваційної діяльності підприємств, що базується на моделях матричних ігор для побудови оптимальних змішаних стратегій дифузії результатів інноваційної діяльності (с. 172, рис. 3.8 дисертації; с. 15, рис. 4 автореферату).

Крім того, автором *удосконалено* положення з оцінювання стану дифузії результатів інноваційної діяльності машинобудівного підприємства, які, на відміну від наявних, враховують місткість ринків і швидкість дифузії, що, в аналітичних цілях, уможливорює встановлення факторних і результативних ознак явища дифузії результатів інноваційної діяльності підприємства, а також виявлення і використання резервів інтенсифікації явища дифузії (с. 98, рис. 2.1 дисертації; с. 10, рис. 2 автореферату).

З метою розроблення варіантів реалізації стратегії просування результатів інноваційної діяльності за умови досягнення значення цільового планового показника на одному з етапів обраної стратегії автором *удосконалено* методичні положення щодо альтернативного коригування процесу дифузії результатів інноваційної діяльності машинобудівних підприємств шляхом застосування методу Дейкстри (с. 186-196 дисертації; с. 17-18 автореферату).

На увагу заслуговує *розвинуте* автором тлумачення поняття «дифузія результатів інноваційної діяльності підприємства» (явище, що супроводжує процес комерціалізації і передбачає поширення комунікаційними каналами серед потенційних споживачів (користувачів) у часі та просторі нової чи удосконаленої продукції, технології, бренду або прав на їх виготовлення, використання, креативних ідей, доведених до рівня ноу-хау тощо), означення якого, на відміну від існуючих, сформульовано на засадах

уточнення його сутнісних ознак і конкретизації зв'язків між ними (с. 33-63 дисертації; с. 7 автореферату).

Задля вибору одного управлінського рішення з низки альтернативних у разі застосування факторного аналізу в дисертації *розвинуто* класифікацію видів дифузії результатів інноваційної діяльності машинобудівних підприємств, а також класифікацію факторів, які впливають на дифузію (с. 64-65, рис. 1.6, с. 112-114, 129-130, табл. 2.11 дисертації; с. 7-8 автореферату).

З метою підбору методів продажу інноваційних продуктів і технологій наявним моделям дифузії та сприянню отриманню дифузерами додатних економічних ефектів від поширення на ринку результатів інноваційної діяльності *розвинуто* модель процес декомпозиції дифузії результатів інноваційної діяльності підприємств (с. 150-155 дисертації; с. 12-13 автореферату).

Автором *розвинуто* концептуальну модель дифузії результатів інноваційної діяльності підприємств, яка, на відміну від наявних, відображає у взаємодії ключові її елементи (принципи, суб'єктів, процес, результати, фактори впливу на процес дифузії), конкретизує функціональне та змістове призначення цих елементів (с. 79, рис. 1.7 дисертації; с. 8, рис. 1 автореферату).

Достовірність та апробація результатів дослідження

Дисертація є результатом власних досліджень та самостійною науковою працею дисертанта. Усі наукові результати, викладені у дисертації, отримані автором особисто. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, у дисертаційній роботі містяться лише ті напрацювання, які становлять особистий внесок здобувача. Наукові положення, висновки та рекомендації, що сформульовані у дисертації є достовірними. Достовірність забезпечено використанням матеріалів наукових досліджень вітчизняних та зарубіжних авторів, матеріали періодичних видань, статистичних оглядів, звітів, інформація облікової, фінансової та управлінської звітності вітчизняних підприємств, результати експертних досліджень, економічні огляди, інтернет-ресурси, а також нормативно-

правові акти органів державної влади. В цілому, дисертаційна робота характеризується завершеністю, зміст дисертації відповідає поставленій меті. Зміст автореферату є ідентичним основним положенням дисертації.

Основні наукові результати дисертаційної роботи, а також відповідні елементи наукової новизни достатньо аргументовані та наведені у 27 наукових працях серед яких: 1 колективна монографія, 7 статей у наукових фахових виданнях України, з них 2 статті представлено у виданнях України, які включено до міжнародних наукометричних баз, 1 стаття в науковому періодичному виданні іншої держави, 14 тез доповідей науково-практичних конференцій і симпозіумів, 4 праці, що додатково відображають наукові результати дисертації. Загальний обсяг друкованих праць – 8,46 друк. арк., з них особисто автору належить 7,33 друк. арк.

Практичне значення результатів дослідження

Ряд положень, обґрунтованих в дисертації, мають практичну цінність. Про прикладний характер наукових розробок і пропозицій дисертанта свідчить їх практичне впровадження у навчальний процес Національного університету «Львівська політехніка» і застосовуються під час викладання дисциплін: «Інноваційний менеджмент» для студентів спеціалізації 073.10 «Управління інноваційною діяльністю» спеціальності 073 «Менеджмент», «Трансфер і дифузія інновацій у природоохоронній діяльності» для студентів напряму підготовки 6.030601 «Менеджмент», «Міжнародні економічні відносини» для студентів спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» (довідка № 67-01-1812 від 25.10.2018 р.).

Підтвердженням практичного значення отриманих результатів також є їх впровадження у діяльність таких підприємств як ТзОВ «Ексімевросервіс» (довідка № 9/16 від 01.02.2016 р.); ТзОВ «Львівська ізоляторна компанія» (довідка № 2-16/12 від 25.12.2016 р.); ТзОВ «Транс-Сервіс-1» (довідка № 8-17/01 від 09.01.2017 р.).

Дискусійні положення та зауваження до дисертації

Не заперечуючи важливість та оригінальність дисертаційного дослідження, доцільно зупинитись на певних дискусійних моментах:

1. У першому розділі дисертації сконцентровано 3 елементи наукової новизни, однак концептуальній моделі дифузії результатів інноваційної діяльності підприємств (рис. 1.7, с. 79) в дисертації приділено надто мало уваги. Зокрема, не пояснені елементи та методи дифузії.

2. Автор ідентифікує фактори, які впливають на дифузю результатів інноваційної діяльності підприємства (обсяг і диверсифікованість ринку об'єкта дифузії, рівень ринкової конкуренції, якість і ціна об'єкта дифузії, рівень розвитку ринкових комунікацій та інші (с. 112-114)), однак не обґрунтовує їх вагомість та не показує, яким чином ці фактори впливатимуть на конкретний об'єкт.

3. Запропоновані модель формування варіантів управлінських рішень у рефлексивному управлінні дифузиею результатів інноваційної діяльності підприємства (рис. 3.7, с. 171) і функціональна модель рефлексивного управління (рис. 3.8, с. 172) носять надто загальний характер і вимагають більш ретельнішого пояснення.

4. Автор стверджує, що «ймовірність забезпечення рефлексивним управлінням економічно-обґрунтованих результатів зростатиме в умовах його застосування із моделями матричних ігор» (с. 172). Однак наведені аргументи носять частковий характер і не доводять необхідності застосування моделей матричних ігор для всіх без винятку машинобудівних підприємств.

5. На с. 186-198 автором описується процес формування альтернативних підходів до коригування процесу дифузії результатів інноваційної діяльності машинобудівних підприємств. Однак автору в межах даного процесу варто було би більш детально зупинитись на описанні моделювання впливу корегувальних заходів на виробничо-господарську діяльність підприємства.

Вищенаведені дискусійні положення не впливають на загальну позитивну оцінку та не знижують наукову та практичну цінність дисертаційної роботи Ваньковича Л.Я.

Висновок про відповідність роботи встановленим вимогам

МОН України

Дисертаційна робота Ваньковича Любомира Ярославовича «Дифузія результатів інноваційної діяльності машинобудівних підприємств» є завершеною оригінальною науковою працею, яка присвячена розробленню теоретичних положень і прикладних рекомендацій щодо дифузії результатів інноваційної діяльності машинобудівних підприємств. Автореферат дисертації відображає усі наукові положення, що винесено на захист.

Подана до захисту дисертація написана науковим стилем, матеріал викладений у логічній послідовності, висновки науково обґрунтовані та підтверджуються результатами дослідження.

На підставі викладеного можна зробити висновок, що за своїм змістом, оформленням, актуальністю, глибиною вирішення наукових завдань, теоретичним і практичним значенням одержаних результатів дисертація Ваньковича Любомира Ярославовича «Дифузія результатів інноваційної діяльності машинобудівних підприємств» відповідає вимогам МОН України до дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук, зокрема пунктам 9, 11, 12 «Порядку присудження наукових ступенів» (затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України №567 від 24 липня 2013 р.), а її автор, Ванькович Любомир Ярославович, заслуговує присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри фінансів суб'єктів
господарювання та інноваційного розвитку
Державного вищого навчального закладу
«Криворізький національний університет»

А.М. Турило

